

ЦРКВА – ТЕЛО ХРИСТОВО

Христос Св. Вулгарис

www.pravoslovo.net

Сви новозавјетни аутори заступају мишљење да стање у коме се наша васцела творевина после пада узрокованим човековом непослушношћу и грехом (Дап. 13, 22; Рим. 8, 18-25), указује и на пут њеног поновног обнављања. Оно се огледа у снисхођењу Божијем према човеку, кроз оваплоћење Сина Божијег, Који се бори са сатаном, који је постао *кнез овога свијета* (Мт. 9, 34; 12, 24; Мк. 3, 22; Лк. 11, 15; Јн. 12, 31; 16, 11; 14, 30; Гал. 1, 4), Који уништава његову силу и ослобађа човека и васцелу творевину од његове подређености сатани (Рим. 8, 15). То значи да не може човек спасити сам себе, већ то чини Бог у сарадњи са човеком и његовим саображавањем Христовој човечанској природи. Другим речима, грех и зло су ушли у свет после човековог отуђења и одвајања од Бога, а човек се спасава једино кроз заједницу са Њим. У оба случаја се мења васцела твар. Говорећи о томе, св. Јован каже да Реч постаде тело и дође међу нас, те кроз њега сви примисмо, *а онима који га примисше даде власт да буду чеда Божија* (Јн. 1, 12-16; Рим. 8, 14-17; Гал. 4, 4-6). Стога, оваплоћење и долазак Сина Божијег у свет и последице Његовог делања, које подразумевају поновно усиновљење човека, представљају еклисиолошки догађај, који искључује могућност посматрања Цркве као нечега невидљивог у космичком смислу, што је било у складу са платонистичким идејама или гностичким митовима. Поред тога, историјска стварност оваплоћења, коју су искусили сви који повероваше у Сина Божијег, такође наглашава историјску реалност Саме Цркве као посебне заједнице верујућих људи, спасених оваплоћеним Христом.

Међутим, није довољно да говоримо о Цркви само као о историјској стварности, јер се Она не може ограничити на обичну људску институцију. Као историјска стварност, Црква у Себи садржи и божанско и човечанско. По речима св. ап. Јована *Што бјеше од почетка, што смо чули, што смо видјели очима својима, што сагледасмо и руке наше ошћаше, о Лоџосу (Ријечи) живој: и живој се јави, и видјели смо, и свједочимо, и објављујемо вам Живој вјечни, који бјеше у Оца и јави се нама; што смо видјели и чули објављујемо вама да и ви с нама имате заједницу* (Јн. 1, 1-3; Фил. 2, 5-11; Кол. 1, 15-20; 1.Тим. 3,

16). Ова заједница са Христом за људски род представља бескрајну стварност, која се наставља и након Његовог вазнесења, јер је то дело Духа Светога (Јн. 14, 8), које се остварује у Цркви, будући да Дух Свети оприсутњује Христа у верницима *ево, ја сам са вама у све дане до свршетка вијека* (Мт. 28, 20; Јн. 17, 11). Пошто је Црква кроз Христа постала и историјска стварност у свету, значи да су Христос и свет неодвојиво повезани. Због тога су задатак и мисија Цркве *и да расвијетли свима у чему је усјројство ѿајне од вјечности сакривене у Богу, који је саздао све кроз Исуса Христа, да се кроз Цркву сада обзнани начасјвима и власјвима на небесима многосјрука мудросј Божија, ѿ вјечној намјери коју изврши у Христју Исусу Госјоду нашему* (Еф. 3, 9-11). Црква обухвата сву творевину, која се у Њој поново обнавља. То је тајна свеколике предумрости Божије о којој говори св. ап. Павле у Посланицама Ефесцима и Колошанима, и која подразумева проширење граница Цркве на васцелу творевину. Због тога је Црква нова творевина Божија, јер се у Њој, у Христу возглављује *оно шјо је на небу и шјо је на земљи* (Еф. 1, 10). Иако има Своје видљиво и историјско постојање и божанску и човечанску природу, Црква је Сама по Себи Тајна, исто као што је то и Сама Христова Личност, у Којој је нераздељиво сједињено божанско и човечанско, нестворено и створено.

Ово објашњава зашто у Новом Завјету не постоји никаква дефиниција Цркве. Уместо тога, новозавјетни аутори дају много података о месту и животу Цркве у свету и описују је разним симболима који изражавају исту стварност, тј. да се заједница Бога са човеком и творевином остварује у личности Исуса Христа кроз Светога Духа. Све наведене метафоре повезује Личност Господа нашега Исуса Христа, Који је основни грдивни чинилац и сједињује све чланове заједнице. Ево шта св. Јован Златоусти каже о томе: „Христос је Глава, ми смо тело... Он је Темелј, ми смо грађевина; Он је Виноград, ми смо лозе; Он је Женик, ми смо невеста; Он је Пастир, ми смо овце; Он је Пут, ми смо путници; ми смо храм, Он обитава у њему; Он је Прворођени, ми смо браћа; Он је Наследник, ми смо сунаследници; Он је Живот, ми смо живући; он је Васкрсење, ми смо васкрснути; Он је Светлост, ми смо светила (In 1 Cor. Hom. 8, 4. M.P.G. 61, 72).

Припадајући једној целини, сви делови су јединствени, и њихов међусобни однос одређује та целина Која је Христос - њен стваралачки и градивни чинилац. Ову стварност је боље описао св. ап. Павле у своме метафоричном казивању о Цркви као *шјјелу*

Христѿовом, које најбоље и најтачније описује природу Цркве, јер је приказује као продужетак оваплоћеног божанског Логоса. Зато је истинска еклисиологија непосредно повезана са тео-логијом, сотириологијом и есхато-логијом. У том смислу, Црква је, по речима св. ап. Павла *ѿуноћа Оноћа који све исѿуњава у свему* (Еф. 1, 22, 23), тј. целина у којој се поново васпоставља јединство све твари (Еф. 1, 10).

Ова метафора ап. Павла о Цркви као „Тијелу” није нова, већ се може наћи и у Септуагинти (без одговарајућег еквивалента у јеврејском Светом Писму), рабинској књижевности, стоицизму и гностицизму. Међутим, док је у њима она означавала заједницу и саборност, код ап. Павла се она односила само на Цркву као живи организам, тј. Тело Христово. То значи да је Црква „тело” само уколико се односи на Христову личност.

Апостол Павле у 1.Кор. 12, 12-27 први пут поменути метафору повезује са Црквом у 1.Кор. 12,12-27, где у 27 стиху закључује да су хришћани удови Христовог тела, само зато што учествују у Његовом спасоносном делу. На основу тога можемо закључити да опис Цркве као „тела Христовог” није узрокован овом метафором, већ је најпре Црква дефинисана као „тело Христово”, а затим су хришћани описани као удови. Другим речима, хришћани су удови једнога тела, јер они учествују у телу Христовом, који је Црква. Самим тим постаје очигледно да је оваплоћење било неопходно за формирање Тела Христовог, што значи да христологија чини основу еклисиологије.

Ова метафора такође изражава и онтолошку разноликост чланова који имају различите улоге, али исту природу (Рим. 12, 4-5; 1.Кор. 12, 12-31; Еф. 4, 11-16). Оно што повезује удове није њихова спољашња сличност и једноликост, већ иста природа, или конкретно у овом случају, човечанска природа оваплоћеног Бога у којој они учествују кроз крштење. Међутим, њихово јединство по природи их не чини и идентичним личностима, већ једнима у Христу, јер се свака личност-уд светотајински саображава Христу кроз ослобађање сопствене људске природе од греха (Гал. 3, 27). Будући просветљен Духом Светим, такав човек усиновљењем постаје син Божији и тако ходи ка савршенству и бесмртности (Климент Александријски, *Pedagogue*, I, 4), што наглашава ап. Павле у Рим. 6, 3-11. *Први дарови Духа* (Рим. 8, 23; 2.Кор. 1, 22; Гал. 4, 6; Еф. 1, 13; Тит 3, 5) у свакој личности која се крштава поново савршавају догађај Педесетнице, те онај ко се крштава постаје *духован* (1.Кор. 2, 13; Гал. 6, 1; 1.Пт. 2, 5) тако што се поново саздава и, *водом и Духом* (1.Јн. 3, 3-6), рађа за нови живот - живот *свише*. Управо ова велика промена током крштења

присаједињује једну особу телу Христовом - Цркви, у Којој нестаје свака разлика и то до те мере да *нема више Јудејца ни Јелина, нема више роба ни слободнога, нема више мушког ни женског, јер сīе ви сви један (човјек) у Христју Исусу* (Гал. 3, 28). Спасење се познаје само када човек постане део тела Христовог, а тиме и део једне целине. То значи да човек може постати члан, само уколико припада телу Христовом – Цркви, у Којој је сједињен са Њим и осталим члановима. У Цркви, Христова човечанска природа утиче на поредак Њених чланова, који тако не живе више себи, већ Христу, Коме за свагда припадају (Рим. 14, 7-8; Гал. 2, 20; 2.Кор. 5, 15; Фил. 1, 21; 1.Пет.2, 4-5), јер се живот Главе излива по Његовом Телу. Ово објашњава и чињеницу зашто ап. Павле, пишући Коринћанима, не пита да ли се Црква разделила, већ Христос (1.Кор. 1, 13; 12, 12). Из истог разлога Христос није, пресревши Савла на путу за Дамаск, питао зашто он гони Цркву, већ Њега (Дап. 9, 4).

Јединство Христа, Цркве и хришћана нема ништа заједничко са идејом о „телесној личности”, која је завладала Европом крајем деветнаестог века. Њихово јединство усмерено је на Христову човечанску природу, у којој сваки члан задржава карактеристике своје личности. Овде се не ради о стапању личности, као што је то случај у гностицизму, што се јасније може видети у 1.Кор. 12, где ап. Павле говори о улози Светога Духа у Цркви. Како би што више нагласио јединство и разноликост Цркве, ап. Павле каже да различни дарови долазе *од Духа*, као што различне службе долазе *од истѿога Госѿода* и различна дејства *од истѿога Бога* (1.Кор. 12, 4-5), јер се *свакоме даје ѿројава Духа на користи* (1.Кор. 12, 7), *дијелећи свакоме ѿнаособ како хоће* (1.Кор. 12, 11). Јединство Духа не води мешању различитих дарова. Исти принцип, по речима ап. Павла, важи и за Цркву, Која као тело има много удова крштених *једним Духом* (1.Кор. 12, 12-13), при чему они имају различите улоге. У Цркви су хришћани *ѿијело Христѿово, и удови ѿнаособ* (1.Кор. 12, 24-27). Све супротно овоме само уноси пометњу, која уништава стварност овога тела, тј. Саме Цркве: *А ако би сви били један уд, гдје је ѿијело? Сада ѿак, многи су удови, а једно ѿијело* (1.Кор. 12, 19-20).

Када у посланицама Римљанима и Коринћанима говори о Цркви као телу Христовом, ап. Павле никада не представља Христа као главу Цркве, већ само наглашава јединство хришћана у Христу, као чланова Цркве. Идеја о Христу као глави Цркве се појављује у посланицама Ефесцима и Колошанима, у којима овај апостол говори о односу Цркве као целине према Христу (Еф. 1, 22; 4, 15; 5, 23; Кол. 1,

18). Међутим, у 1.Кор. 12, 3, он каже: *нико не може рећи... Исус је Госјод, осим Духом Светјим*, исто као и у Еф. 3, 16 *да вам њо богајсјиву славе своје даде силу, да ојачајте Духом његовим у унушарњем човјеку*, што значи да се тело Цркве састоји од удова *исјуњених Духом* (Еф. 5, 18). Другим речима, *усавршавање светјих... за сазидање шела Христјова* остварује се Духом, али потиче од Христа *који је глава... од кога све шјјјело, сасјављано и њовезивано њомоћу свих зглавака, шјјко да један другођ њошјјомаже њо мјери свакођ њојединођ члана, чини да шјјјело расјте на изграђивање самога себе у љубави* (Еф. 4, 12-16; Кол. 2, 19). Христова улога главе тела Цркве још више истиче њихово међусобно нераздељиво јединство, али истовремено и прави разлику између главе тела и удова као две одвојене јединице и разликује сваки поједини уд. Христос и Црква се не могу поистоветити, исто као ни чланови Цркве. Њихово јединство се разумева у смислу саборности, суштинске повезаности удова, при чему сваки од њих истовремено задржава своју особеност као посебне јединице. Штавише, Христова улога као главе Цркве указује на то да Она не може бити тело без Цркве као Његовог тела, што објашњава зашто је Црква неопходни елемент Христове божанске и човечанске личности, *њуноћа Онога који све исјуњава у свему* (Еф. 1, 23).

Ове речи описују божанску и човечанску природу васцелог тела Цркве као живог организма, тј. нераздељивог јединства Њених божанских и човечанских елемената, при чему је божанска Глава Сам Христос, а човечанско Христова човечност коју усвајају чланови Цркве кроз крштење. Тако је Црква повезана са догађајем оваплоћења божанског Логоса, а кроз Њега и осталих двеју личности Свете Тројице, Бога Оца и Бога Светога Духа, са којима је Логос-Син повезан њиховом заједничком божанском природом. Као тело оваплоћеног Сина, Црква, кроз оваплоћење и искупљење Сина Божијег, остварује јединство и заједницу између тројединог Бога и човека. Пошто је Христово синство, због заједничке божанске природе Три Личности (личности Свете Тојице), указује на унутрашњи однос Свете Тројице, исто тако се и Црква мора сагледавати у контексту Христове „једносушности” са Оцем и Духом Светим. Другим речима, Црква као историјска јединица улази у контекст Њеног унутрашњег односа са Христом, јер је Њена природа одређена сједињеношћу са Њим, на човечанском нивоу и једносушношћу са Оцем и Светим Духом, на божанском нивоу. Својим оваплоћењем, Син је кроз Своју божанску и човечанску личност, повезао Цркву са Светом Тројицом (Еф. 2, 4-6). Христова

савршена човечанска личност чини природу, али и целовитост Цркве, Која на тај начин представља вечни наставак Његовог ванвременог оваплоћења. Тиме се искључује свака помисао на онтолошку одвојеност Христа и Цркве, Његовог оваплоћења и стварности Саме Цркве. Без онтолошке повезаности са Христом, Црква постаје обична друштвена организација. Црква и Христос су „једно“; без Христа Она је ништа; у Њему – Црква је све. Без Цркве, Христос Син Божији није оваплоћен, јер само након Његовог оваплоћења, Он постаје и божански и човечански, а самим тиме и глава Цркве; док се о Цркви може говорити само у Христу и са Њим о Његовом телу, тј. *ἕνωσι* *Онога који све исцрпљује у свему* (Еф. 1, 23). Овде се сусрећемо са екстремним парадоксом, а то је да се јединство Христа и Цркве на неки начин поистовећује са Њиме: Он је Христос - тело и глава. Он је део целине, али је истовремено и сама целина, оваплоћени Син Божији. Док Црква постоји као посебна заједница, Она је истовремено и тело Христове личности, човечанске личности оваплоћеног Сина и Логоса.

Божански Логос узима људско тело што је равно формирању Цркве као Његовог тела пре приступања Њених чланова. То се најбоље види у Еф. 5, 25, где се заједница између мужа и жене у Светој Тајни брака поистовећује са заједницом Христа и Цркве након Његовог оваплоћења. Изрази као *ἵνα Χριστὸς ζαυολε Цркву и себе ἵρεдаде за њу* (Еф. 5, 25; Дап. 20, 28) и *да је освети, очистивши је кришћењем у води ријечју* (Еф. 5, 26), говоре да је Она пре оваплоћења живела у гресима, које је Син узео на себе тиме што је постао човек и очистио је. У овом случају Христово тело представља човечанску природу *per se*, а не људска тела која присвајају човечанску природу Сина Божијег. Човекова природа, очишћена од греха, обухвата Христову Цркву, којој се придружују остале личности, као Њени удови. Стога можемо рећи да Црква као Христово тело постоји као објективна стварност чак и пре и без обзира на Њене удове. Христос је Својом човечанском природом, својственој Његовом људском телу, вечно искупио и спасио сваког човека, а кроз њега и васцелу творевину, којој припада људски род (Рим. 8, 14).

Сада можемо боље разумети Христове речи у *мени* (ἐν ἐμοί) (Јн. 6, 56; 15, 1-10), као и честе речи ап. Павла у *Христју* (ἐν Χριστῷ), које се не односе на човекову идентификацију и нестајање у Христу, већ његову заједницу са Њим у Његовој човечанској личности. Човекова заједница са Христом не деформише самог човека, већ га уподобљава *лику* оваплоћеног Сина (Рим. 8, 29; 2.Кор. 3, 18; Гал. 2, 20), што нема

никакве везе са идејом о „телесној личности”. У Цркви се под речју „однос” подразумева повезаност човека - уда са Главом - васцелим Христом. На исти начин се разумева и израз ап. Павла у *Христју*, који се односи на Христову повезаност са Адамом, која одређује однос између *једног* и *многих*. Управо ова заједница или јединственост човекове природе, преносе Адамов пад на све његове потомке, при чему се њихова индивидуалност чува њиховим активним учествовањем у Адамовом греху, управо онда када они чине оно што је чинио Адам у прошлости, а за шта опет постаје и лично одговорна: „εφ' ω πάντες ήμαρτον” (*зашто као што кроз једнога човјека уђе у свијет шријех*; Рим. 5, 12). Под утицајем сатане, пале људске личности су наследиле Адамов грех, тј. *сагријешисе сличним пријестујом као Адам* (επί τω ομοιώματι της παραβάσεως Αδάμ; Рим. 5, 14). Ова чињеница искључује рабинску идеју, по којој Адам представља цели људски род у смислу да су сви људи створени у њему. Ограничавањем наслеђивања прародитељског греха и запостављањем сатаниног деловања у њему, приморани смо да порекнемо постојање старозавјетних праведника, с једне, и да прихватимо Христово спасавање васцелог људског рода, без човековог делатног учествовања у њему, с друге стране. У овом случају, лична слобода и одговорност нестају, а са њима и човеково активно учествовање у Цркви. У тврдњи ап. Павла *јер као што у Адаму сви умиру, тако ће и у Христју сви оживјети* (Рим. 15, 22), треба да разумемо пад и обнављање човекове природе као објективних услова у којима човек личносно учествује, и то по својој слободној вољи. Будући неспособан да се због своје пале природе спасе, човек то остварује у Христу, учествујући у Његовој човечанској природи, чистој од свакога греха. Из тога разлога старозавјетни закон није могао да спасе човека (Јевр. 7, 19), иако је закон, будући дело Божије, био *свешт, добар и духован* (Рим. 7, 12-16), али и ограничен на улогу нашег васпитача док Христос не дође (Гал. 3, 23). Међутим, ситуација се променила када је Бог учинио оно што закон, ослабљен телом, није могао – послао је Свога Сина у обличју греховног тела, Који тиме осуди грех у телу, како би се праведни захтеви закона испунили у нама, који живимо не по телу, већ по Духу (Рим. 8, 3-4). Стога, у речима у *Адаму* и у *Христју* разумевамо два степена људске природе – *огреховљеност* и *безгрешност*, тј. Адамово тело и људску природу и *шијело Христово, које је Црква* (Кол. 1, 24).

Дакле, можемо закључити да је тумачење св. Јована Златоустог да је Христос оваплоћењем Својим узео *шијело, које је Црква*

(ἐκκλησίας σάρκα ἀνέλαβεν), у потпуној сагласности са речима ап. Павла. Тајна о Христу, *сакривену од вијекова и њокољења* (Кол. 1, 26; Еф. 3, 4; 5, 9) се у пуноћи времена открила као Црква - *да све састави у Христју, оно што је на небу и што је на земљи* (Еф. 1, 10), *да се кроз Цркву сада обзнани начелствима и властвима на небесима мноштва мудрости Божија, њо вјечној намјери коју изврши у Христју Исусу Господу нашему* (Еф. 3, 10-11). Обухватајући сву творевину, видљиву и невидљиву, Црква *све сједињује са Христом, као главом изнад свега* (Еф. 1, 22-23), те човек у Цркви не ступа само у заједницу са осталим члановима, већ и са свом творевином, подређеном Христу, и прихватају Га као *икону Бога невидљивога, Прворођеног њрије сваке ствари* (Кол. 1, 15).

с енглеског превела:
АНА ЖУТИЋ